

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-225

17 HAZİRAN

DÜNYA ÇÖLLEŞME VE KURAKLIKLA MÜCADELE GÜNÜ

‘Gerçek değer topraktır, ona yatırım yapın.’

Bilindiği gibi Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1994 yılından itibaren başta Afrika ülkeleri olmak üzere ciddi kuraklık ve çölleşme ile karşı karşıya olan tüm ülkelerde uluslararası çaba ve kamu bilinci oluşturma, çölleşme ve kuraklıkla mücadele uygulamalarına dikkat çekme ve arazi bozulumuna dair farkındalık yaratmak için 17 Haziran’ı Dünya Çölleşme ve Kuraklıkla Mücadele Günü ilan etmiş ve Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi’ni imzaya açmış, Sözleşme 1996 yılında yürürlüğe girmiştir.¹ O tarihten itibaren Sözleşme’ye taraf ülkeler çölleşmeyle mücadele edebilmek için programlar yürütmektedir.² 2018 yılının teması **‘Gerçek değer topraktır, ona yatırım yapın’** olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede sürdürülebilir olmayan arazi kullanımından hızla uzaklaşılması ve arazinin geleceğine yatırım yapılması vurgulanmaktadır.⁵

Çölleşme, günümüzün en önemli çevresel sorunları arasında sıralanmakta ve iklim değişiklikleri ve insan faaliyetleri de dâhil olmak üzere çeşitli faktörlerin etkisi altında kurak, yarı kurak ve az yağış alan bölgelerdeki arazi bozulumu ve toprağın doğal özelliklerini yitirerek aşınması olarak tanımlanmaktadır.^{3,4} Çölleşme ile Mücadele, arazi bozulmasını önlemeye, azaltmaya veya dengelemeye, çölleşmiş arazinin geri kazanımı ve kısmen bozulmuş arazinin rehabilitasyonuna yönelik yapılan teknik, sosyo-ekonomik, yönetsel ve yasal faaliyetleri içermektedir.⁵

¹ [Internet] <https://www.unccd.int/actions/17-june-world-day-combat-desertification> Erişim: 05.06.2018.

² [Internet] <https://www.unccd.int/convention/about-convention> Erişim: 05.06.2018.

³ [Internet] <https://www.greenfacts.org/en/desertification/i-3/1-define-desertification.htm> Erişim: 03.06.2018.

⁴ [Internet] <http://www.un.org/en/events/desertificationday/desertification.shtml> Erişim: 07.06.2018.

⁵ [Internet] <http://www.cem.gov.tr/erozyon/AnaSayfa/collesmePageGrup/unccd.aspx?sflang=tr> Erişim: 03.06.2018.

Bu doküman Dr. Duygu Sural, Dr. Zehra Gürel ve Doç. Dr. Cavit Işık Yavuz tarafından 8.06.2018 tarihinde hazırlanmıştır.

Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Sural D, Gürel Z, Yavuz C. 17 Haziran Dünya Çölleşme ve Kuraklıkla Mücadele Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-224 [Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 17.06.2018.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-225

Arazi bozulması ve çölleşme, insan sağlığını çeşitli şekillerde etkileyebilmektedir. Çölleşmenin artması neticesinde, gıda üretimi azalmakta, su kaynakları kurumakta ve göçler meydana gelmektedir. Çölleşmenin sağlık üzerindeki olası bazı etkileri şunlardır:

- Gıda ve su kaynaklarındaki azalmaya bağlı beslenme yetersizliği tehdidi;
- Kötü hijyen ve temiz su eksikliğinden kaynaklanan su ve gıda kaynaklı hastalıklarda artış;
- Rüzgar sonucu oluşan erozyon ve diğer hava kirleticilerinden kaynaklanan atmosferik tozun neden olduğu solunum sistemi hastalıkları;
- Çölleşmeye bağlı göç hareketleri nedeniyle bulaşıcı hastalıkların yayılımı.⁶

Dünyadaki doğal rezervlerinin tüketimi son 30 yılda ikiye katlanmıştır. Toprağın gündelik hayatımızdaki rolünün görmezden gelinerek sınırsız bir kaynakmış gibi kullanılması gıda ve su tedariki, biyoçeşitlilik ve insan güvenliğini tehdit etmektedir.⁷ Kurak, yarı-kurak ve yarı nemli alanların toplamı yeryüzündeki arazi yüz ölçümünün büyük bir bölümüdür ve bu alanlar dünya nüfusunun büyük bir kesiminin yaşam alanı ve geçim kaynağı olmaktadır.⁸ Birleşmiş Milletler kaynaklarına göre, çölleşme ve kuraklık dünyadaki kara alanının dörtte biri olan 4 milyar hektardan fazla alanı ve 110 ülkede yaşayan 1,2 milyar nüfusun yaşamını doğrudan tehdit etmektedir.⁹ Çölleşme ekonomik kaynaklar üzerinde de büyük bir yük oluşturmakta olup bu süreçten en fazla gelişmekte olan ülkeler etkilenmektedir. Küresel düzeyde, çölleşmeden doğrudan etkilenen bölgelerde yıllık gelir kaybı 42 milyar dolarken, çölleşme ile mücadelenin yıllık bedeli sadece 2,4 milyar dolardır.¹⁰

Türkiye’de tabii çöl bulunmamakla birlikte; coğrafi konumu, iklimi, fiziki özelliği ve toprak yapısı ülkenin kuraklığa karşı hassasiyetini ve toprak bozulmasını artırmakta, bu durum çölleşme ve kuraklıktan en fazla etkilenen ülkeler arasında yer almasına sebep olmaktadır. Türkiye’de toprak erozyonu sonucu çölleşme

⁶ [Internet] <http://www.who.int/globalchange/ecosystems/desert/en/> Erişim: 03.06.2018.

⁷ [Internet] <https://www.unccd.int/actions/17-june-world-day-combat-desertification/celebrate-2018wdcd> Erişim: 06.06.2018

⁸ [Internet] http://www.cem.gov.tr/erozyon/AnaSayfa/collesmePageGrup/GenelBilgiler/collesme_collesme.aspx?sflang=tr Erişim: 03.06.2018.

⁹ [Internet] <http://byegm.gov.tr/turkce/faaliyet/dunya-collesme-ve-kuraklik-ile-mucadele-gunu/96320> Erişim Tarihi: 03.06.2018.

¹⁰ [Internet] http://www.tema.org.tr/web_149662_1/entitilafocus.aspx?primary_id=655&type=2&target=categorial1&detail=single&sp_table=&sp_primary=&sp_table_extra=&openfrom=sortal Erişim: 03.06.2018.

Bu doküman Dr. Duygu Sural, Dr. Zehra Gürel ve Doç. Dr. Cavit Işık Yavuz tarafından 8.06.2018 tarihinde hazırlanmıştır.

Bu bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Sural D, Gürel Z, Yavuz C. 17 Haziran Dünya Çölleşme ve Kuraklıkla Mücadele Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi-224 [Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 17.06.2018.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-225

sahalarının oluşumunda, yarı kurak iklim şartlarının etkili olduğu alanlarda hatalı arazi kullanımı ve hatalı tarım uygulamaları, yanlış sulama teknikleri sonucu tuzlanma, ormansızlaşma, aşırı otlatma ve üst toprağın kirlenmesi etkilidir. Fakat her geçen gün çoğalan nüfusun tabii kaynaklara gittikçe artan talebi en önemli etken olmaktadır. Ülkemiz topraklarının %65'i kurak, yarı kurak ve yarı nemli iklim özelliklerine sahiptir. Ekolojik olarak hassas olan bu alanlarda bitki örtüsünün tahribi ile tabii dengenin bozulması, toprak aşınmasına yol açmaktadır. Başta Konya ve Iğdır illeri ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere Türkiye'nin bütün bölgelerinde arazi bozulumu ve çölleşme görülmektedir.¹¹

Çölleşme ve kuraklıkla mücadelede sahip olunan kaynakların doğru ve tasarruflu bir şekilde kullanılması önemlidir. Verimli arazilerin yok olmasını önlemede toplum katılımı gerekmektedir. Toprak kaybının yaşandığı bölgelerde ağaçlandırma çalışmalarının sürdürülmesi, tarımla uğraşanların ekim, toprak işleme ve sulama konularında bilinçlendirilmesi, toprağı koruma bilincinin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması, gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakılmasını sağlayacaktır.

Arazileri yanlış kullanarak geleceğimizi yok etmeyelim!

Üzerinde yaşadığımız toprağın bitki örtüsünü koruyalım!

Canlılığın sürdürülebilmesi için toprağı özen gösterelim!

¹¹ [Internet] http://www.cem.gov.tr/erozyon/AnaSayfa/collesmePageGrup/GenelBilgiler/collesme_collesme.aspx?sflang=tr
Erişim:03.06.2018.